

Редакція:

18.05.2009

Про затвердження Правил пожежної безпеки для культових споруд

Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
від 18 травня 2009 року N 339

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
11 червня 2009 р. за N 506/16522

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства надзвичайних ситуацій України
від 28 листопада 2011 року N 1245,
від 10 вересня 2012 року N 1185

Відповідно до [Закону України "Про пожежну безпеку"](#) та Державної цільової програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року, затвердженої [постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 2002 року N 870](#), НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила пожежної безпеки для культових споруд, що додаються.
2. Керівникам Державного департаменту пожежної безпеки, головних управлінь МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, ректорам вищих навчальних закладів, Вінницького вищого професійного училища цивільного захисту МНС довести до відома та організувати вивчення особовим складом підпорядкованих їм підрозділів вимог Правил пожежної безпеки для культових споруд.
3. Цей наказ набирає чинності з дня офіційного опублікування.
4. Управлінню правового забезпечення (Сухомлин О. М.) та Українському науково-дослідному інституту пожежної безпеки (Хом'як Я. І.) подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Третьякова В. М.

Міністр

В. Шандра

ПОГОДЖЕНО:

Голова Державного комітету
України з питань регуляторної
політики та підприємництва

О. Кужель

В. о. Першого заступника
Міністра, головного державного
санітарного лікаря України

А. М. Пономаренко

Заступник Голови Державного
комітету України з промислової
безпеки, охорони праці та
гірничого нагляду

С. Дунас

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Міністерства України з
питань надзвичайних ситуацій та у
справах захисту населення від
наслідків Чорнобильської
катастрофи
від 18 травня 2009 р. N 339

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
11 червня 2009 р. за N 506/16522

**ПРАВИЛА
пожежної безпеки для культових споруд**

1. Загальні положення

1.1. Правила пожежної безпеки для культових споруд (далі - Правила) встановлюють вимоги пожежної безпеки під час будівництва, реконструкції, капітального ремонту, технічного переоснащення та експлуатації таких споруд.

1.2. Ці Правила розроблені відповідно до [Закону України "Про пожежну безпеку"](#) та [постанови Кабінету Міністрів України від 01.07.2002 N 870 "Про затвердження Програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року"](#) і є

обов'язковими для виконання юридичними особами та фізичними особами - підприємствами незалежно від форм власності та виду їх діяльності.

1.3. При забезпеченні пожежної безпеки в культових спорудах України слід також керуватися Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими [наказом МНС від 19.10.2004 N 126](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04.11.2004 за N 1410/10009 (далі - Правила пожежної безпеки в Україні).

1.4. У разі зміни функціонального призначення існуючих будинків і споруд під культову споруду необхідно виконувати вимоги пункту 1.3 цих Правил.

1.5. Під час реконструкції, реставрації і капітального ремонту культових споруд, які є пам'ятниками архітектури, історії та культури, крім положень цих Правил, необхідно виконувати норми чинного законодавства щодо культурної спадщини. Протипожежні заходи для культових споруд, які є пам'ятниками історії і культури, повинні прийматися індивідуально для кожного будинку з урахуванням його особливостей та погоджуватися з центральним або територіальними органами державного пожежного нагляду.

1.6. Якщо об'ємно-планувальні та інженерні рішення, шляхи евакуації та евакуаційні виходи на об'єктах нерухомої культурної спадщини, які використовуються як культові споруди, неможливо привести у відповідність з вимогами державних будівельних норм та цих Правил, необхідно розробляти комплекс компенсуючих протипожежних заходів, які не зменшують цінності таких споруд, та погоджувати їх відповідно до законодавства.

(пункт 1.6 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245)

1.7. Забезпечення пожежної безпеки в культових спорудах покладається на настоятелів цих споруд та уповноважених ними осіб.

Під час нового будівництва або реконструкції культових споруд забезпечення пожежної безпеки покладається на замовника або уповноважену ним особу та будівельну організацію.

1.8. У культових спорудах необхідно забезпечувати такі вимоги пожежної безпеки: збереження несучої здатності конструкцій протягом визначеного часу; обмеження поширення вогню та диму в споруді, а також на сусідні споруди і прилеглі території; забезпечення евакуації людей зі споруди або їх рятування в інший спосіб; забезпечення безпеки рятувальних команд.

1.9. Реконструкцію, технічне переоснащення, реставрацію, капітальний ремонт культових споруд необхідно проводити тільки за наявності відповідної проектною документації, яка затверджена в установленому порядку.

(пункт 1.9 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245)

1.10. У цих Правилах наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Культова споруда - будинок (споруда), призначений для проведення богослужінь та релігійних обрядів (християнські: собори, церкви, каплиці, дзвіниці, хрещальні, молитовні будинки тощо; мусульманські мечеті; іудейські синагоги тощо).

Молитовний зал - приміщення для віруючих та відвідувачів у культовій споруді під час проведення богослужінь та релігійних обрядів.

Вівтар - найсвятіша частина християнського храму, розташована з його східного боку. У православних храмах вівтар відокремлено іконостасом.

Маломобільні групи населення - за ДБН В.2.2-17-2006 "Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення".

Протипожежний режим - комплекс установлених норм поведінки людей, правил виконання робіт та експлуатування об'єкта, спрямованих на забезпечення його пожежної безпеки (за ДСТУ 2272:2006 "Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять").

Пристрої із застосуванням відкритого вогню - засоби культового призначення для освітлення приміщень та атрибутики релігійних обрядів, у яких використання відкритого вогню зумовлено специфікою ритуалів (лампади, свічки, підсвічники, факели, кадила тощо).

Евакуаційне освітлення - освітлення, призначене для евакуації людей з приміщень під час аварійного відключення робочого освітлення.

Освітлення безпеки - освітлення для продовження роботи під час аварійного відключення робочого освітлення.

2. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки

2.1. На прилеглий території, а також у приміщеннях культових споруд повинен бути встановлений протипожежний режим відповідно до вимог [розділу 4 Правил пожежної безпеки в Україні](#).

2.2. Настоятелі культових споруд призначають відповідальних за дотримання протипожежного режиму осіб. Згідно з вимогами Переліку посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядку їх організації, затвердженого [наказом МНС від 29.09.2003 N 368](#), зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за N 1147/8468, відповідальні за дотримання протипожежного режиму особи повинні пройти спеціальне навчання та перевірку знань із питань пожежної безпеки. Обов'язки відповідальних за дотримання протипожежного режиму осіб повинні бути відображені у відповідних посадових документах (функціональних обов'язках, посадових інструкціях, положеннях тощо).

2.3. Настоятелі культових споруд або відповідальні за дотримання протипожежного режиму особи повинні здійснювати контроль за дотриманням належного рівня протипожежного режиму територій біля культових споруд та їх приміщень, а також проводити інструктажі з питань пожежної безпеки із служителями культових

споруд відповідно до Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затвердженого [наказом МНС від 29.09.2003 N 368](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за N 1148/8469. Питання для розгляду під час інструктажів повинні бути відображені у відповідних інструкціях.

Для культових споруд з одночасним перебуванням понад 50 віруючих та відвідувачів повинна бути розроблена інструкція, яка визначає дії служителів щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації віруючих та відвідувачів. Не рідше одного разу на рік повинні проводитися практичні тренування всіх служителів культової споруди. Про проведення інструктажів з питань пожежної безпеки та навчань повинен вноситись запис у відповідних журналах.

2.4. У культових спорудах за відповідною інструкцією повинні бути визначені:

правила проїзду та місця стоянки транспортних засобів біля культових споруд;

порядок огляду та зачинення культової споруди після богослужінь та інших масових заходів;

порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт (у тому числі зварювальних);

порядок проходження навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення зі служителями протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення;

порядок організації експлуатації й обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водопроводу, насосних станцій, систем пожежної сигналізації та пожежогасіння, димовидалення, вогнегасників тощо);

порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів інженерного обладнання (електроустановок, систем пожежної автоматики, систем опалення, систем димо- та тепловидалення, вентиляції тощо);

порядок виклику підрозділів пожежно-рятувальної служби та повідомлення про пожежу настоятеля культової споруди;

порядок відключення від мережі електрообладнання у разі пожежі;

дії служителів у разі виявлення пожежі.

Усі служителі культової споруди повинні бути ознайомлені із зазначеною інструкцією під час проведення інструктажів з питань пожежної безпеки з особистим підписом у відповідному журналі.

2.5. Для культових споруд з одночасним перебуванням понад 50 віруючих та відвідувачів повинні розроблятися плани евакуації по кожному поверху. У спорудах із наявністю цінних ікон та інших духовних цінностей повинні бути розроблені плани евакуації матеріальних цінностей. Один примірник плану евакуації матеріальних цінностей необхідно зберігати в пожежній частині, що обслуговує

культову споруду, другий - у настоятеля культової споруди або у відповідальній за дотримання протипожежного режиму особи.

2.6. Експлуатація наданих в оренду культових споруд або їх приміщень без дозволу органів державного пожежного нагляду забороняється. Видача дозволу органу державного пожежного нагляду проводиться в порядку, затвердженому [постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2001 N 150 "Про затвердження Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень"](#).

Покладення відповідальності за дотримання вимог пожежної безпеки в орендованих приміщеннях здійснюється відповідно до договору оренди.

2.7. Посадові особи органів державного пожежного нагляду допускаються в усі без винятку приміщення культових споруд для проведення перевірки їх протипожежного стану.

2.8. Культові споруди, їх приміщення, шляхи евакуації та прилегла територія повинні бути обладнані знаками пожежної безпеки, які відповідають вимогам ДСТУ ISO 6309:2007 "Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір". При визначенні місця встановлення знаків пожежної безпеки необхідно дотримуватися вимог [Правил пожежної безпеки в Україні](#).

2.9. Молитовні зали культових споруд повинні бути обладнані вогнегасниками відповідно до додатка до цих Правил. Приміщення іншого призначення в культових спорудах забезпечуються первинними засобами пожежогасіння відповідно до вимог [Правил пожежної безпеки в Україні](#) та вогнегасниками відповідно до вимог Типових норм належності вогнегасників, затверджених [наказом МНС від 02.04.2004 N 151](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.04.2004 за N 554/9153.

2.10. Продукція протипожежного призначення, а також продукція, відповідно до якої встановлено вимоги пожежної безпеки, повинні мати сертифікат відповідності.

2.11. Під час проведення вогневих робіт у культових спорудах необхідно вжити заходів, які виключають можливість виникнення пожежі, та дотримуватися вимог [розділу 8 Правил пожежної безпеки в Україні](#).

Перед початком проведення вогневих робіт необхідно провести інструктаж щодо вимог пожежної безпеки із виконавцями цих робіт та встановити контроль за місцем проведення вогневих робіт після їх закінчення.

3. Вимоги пожежної безпеки до території та приміщень

3.1. Утримання території

3.1.1. Територія біля культових споруд повинна постійно утримуватися в чистоті та своєчасно очищатися від горючого сміття. На території забороняється складування будь-яких горючих матеріалів.

3.1.2. Відстань від культових споруд до пожежного депо по дорогах загального користування визначається відповідно до вимог [ДБН 360-92** "Містобудування](#).

Планування та забудова міських і сільських поселень". Якщо зазначена відстань перевищує значення, встановлені державними будівельними нормами, то культові споруди необхідно додатково обладнувати пересувними вогнегасниками згідно з вимогами додатка до цих Правил.

3.1.3. Протипожежні відстані між культовими спорудами та будинками і спорудами іншого призначення, а також між культовими спорудами, що розташовуються на території храмових комплексів, повинні відповідати вимогам чинних державних будівельних норм. Територію в межах протипожежних відстаней забороняється захащувати горючими матеріалами, забудовувати, розташовувати на ній тимчасові споруди та складувати горючі речовини.

3.1.4. До будинків культових споруд повинні бути передбачені проїзди з твердим покриттям для пожежних автомобілів. Для проїзду пожежного автомобіля допускається використовувати проходи навколо культових споруд, які використовуються під час відповідних церковних обрядів. При цьому такі проходи повинні відповідати вимогам державних будівельних норм щодо їх покриття та ширини.

Також повинні бути передбачені проїзди до вододжерел, що розташовані на території біля культових споруд та використовуються з метою протипожежного водопостачання. Проїзди та проходи до первинних засобів пожежогасіння та вододжерел, що використовуються з метою протипожежного водопостачання, повинні бути завжди вільними, а взимку очищатися від снігу. Тупикові проїзди повинні закінчуватися майданчиками для розвороту пожежних автомобілів. На проїздах та майданчиках для розвороту пожежних автомобілів забороняється паркування автотранспорту.

Вимоги до улаштування проїздів та майданчиків для розвороту пожежних автомобілів встановлюються з урахуванням вимог [ДБН 360-92**](#).

3.1.5. Для можливості встановлення поблизу висотних частин культових споруд (куполів, дзвіниць тощо) автопідіймачів та автодрабин для проведення пожежно-рятувальних робіт передбачається можливість установки опорних лап підйомних механізмів.

3.1.6. Проріз воріт для в'їзду пожежних автомобілів на територію культових споруд необхідно виконувати заввишки не менше 4,25 м та завширшки не менше 3,5 м.

3.1.7. Майданчики, що влаштовуються перед головним входом до культових споруд, не повинні мати виступів та перешкод, які заважають вільному руху людей. Не допускається встановлення на таких майданчиках кіосків та інших тимчасових споруд.

3.1.8. Тимчасові споруди торгівлі (кіоски, лотки тощо) повинні розташовуватися не ближче 10 м від культових споруд, крім випадків, коли державними будівельними нормами допускається розташовувати такі споруди впритул до зовнішніх глухих стін будинків.

3.1.9. На території біля культових споруд забороняється розводити багаття, спалювати, а також складувати горюче сміття та листя.

3.2. Утримання приміщень

3.2.1. Приміщення культових споруд повинні своєчасно очищатися від горючого сміття і постійно утримуватися в чистоті.

3.2.2. У разі реконструкції, перепланування, капітального ремонту приміщень культових споруд, їх технічного переоснащення необхідно виконувати протипожежні вимоги, визначені державними будівельними нормами.

3.2.3. Вбудовані та прибудовані до культових споруд житлові приміщення та приміщення художніх майстерень повинні відокремлюватися від культових споруд протипожежними стінами, протипожежними перегородками та протипожежними перекриттями згідно з вимогами чинних державних будівельних норм. Такі приміщення повинні мати самостійні шляхи евакуації.

3.2.4. Межу вогнестійкості та межу поширення вогню для несучих конструкцій балконів та хорів необхідно приймати як для несучих елементів (колон) за таблицею 4 ДБН В.1.1-7-2002.

3.2.5. Дерев'яні елементи конструкцій культових споруд (колони, стіни, перекриття, несучі конструкції хорів, інші несучі конструкції, огорожувальні конструкції, сходи та марші сходових кліток, куполи), крім споруд V ступеня вогнестійкості, повинні оброблятися засобами вогнезахисту, які забезпечують I групу вогнезахисної ефективності за ГОСТ 16363-98 "Средства огнезащиты для древесины. Методы определения огнезащитных свойств".

Несучі металеві конструкції культових споруд повинні оброблятися вогнезахисними фарбами або захищатися відповідними конструкціями, що забезпечує необхідний клас вогнестійкості за чинними державними будівельними нормами.

Після виконання вогнезахисних робіт підрядною організацією, яка має відповідну ліцензію, за участю замовника має бути складений акт про виконані роботи. Після закінчення термінів дії вогнезахисної обробки та у разі втрати або погіршення її властивостей вогнезахисну обробку необхідно повторити. Перевірку стану вогнезахисної обробки необхідно проводити не менше одного разу на рік зі складанням актів перевірки.

Повторне вогнезахисне оброблення підкупольних дерев'яних конструкцій просочувальними вогнезахисними засобами допускається здійснювати за допомогою обладнаних сухотрубів з дренчерними зрошувачами.

(підпункт 3.2.5 пункту 3.2 доповнено новим абзацом четвертим згідно з наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245, у зв'язку з цим абзаци четвертий - шостий вважати відповідно абзацами п'ятим - сьомим)

Іконостас, виконаний із горючих матеріалів (деревини), повинен підлягати вогнезахисному обробленню із внутрішнього боку вітаря.

Вогнезахисне оброблення дерев'яних конструкцій культових споруд необхідно виконувати згідно з вимогами Правил з вогнезахисту, затверджених [наказом МНС від 02.07.2007 N 460](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 24.07.2007 за N 849/14116.

У культових спорудах, які є пам'ятками архітектури, історії та культури, допускається не виконувати вогнезахисного оброблення, якщо таке оброблення може зашкодити настінному живопису, за умови розроблення компенсаційних заходів пожежної безпеки, погоджених відповідно до законодавства.

(абзац сьомий підпункту 3.2.5 пункту 3.2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245)

3.2.6. У культових спорудах допускається торгівля товарами тільки церковного призначення (свічки, хрестики, богословська література тощо) в окремих приміщеннях, відокремлених від молитовних залів протипожежними перегородками згідно з чинними державними будівельними нормами, або з торговельних лотків. Торговельні лотки не повинні розташовуватися на шляхах евакуації та зменшувати їх ширину відносно нормативних показників.

3.2.7. Розташування молитовних залів на другому та вище поверхах (антресольних поверхах) допускається у культових спорудах, що мають протипожежні перекриття 3 типу (клас вогнестійкості REI 45) з несучими елементами каркаса (несучими стінами) класу вогнестійкості не менше ніж REI 45 за ДБН В.1.1-7-2002. У молитовних залах, розташованих на другому та вище поверхах, підлога та її покриття повинні бути виконані із негорючих матеріалів.

3.2.8. У молитовних залах, які розташовуються в підвальних, підземних поверхах та підземних печерах, оздоблення стін, підлоги та стелі повинно бути виконано із негорючих матеріалів. У таких молитовних залах повинно бути передбачено не менше двох евакуаційних виходів.

Перед відвідуваннями віруючими та відвідувачами підземних печер повинен проводитися інструктаж щодо правил поведінки в печері та поведінки у разі надзвичайної ситуації. Перед входом повинні бути вивішені плани-схеми підземних печер.

Під час відвідувань (екскурсій) віруючими і відвідувачами підземних печер та інших приміщень, що розташовуються в підземних поверхах, із складу служителів культової споруди повинна призначатися особа, відповідальна за супровід цих людей та їх евакуацію у разі надзвичайної ситуації.

У молитовних залах, які розташовуються в підвальних, підземних поверхах та підземних печерах, повинні бути виконані вимоги підпункту 5.4.4 цих Правил щодо функцій системи оповіщення.

3.2.9. Найбільш допустима кількість віруючих та відвідувачів у молитовних залах встановлюється залежно від ступеня вогнестійкості культової споруди відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1. Найбільш допустима кількість віруючих та відвідувачів у молитовних залах

Ступінь вогнестійкості культової споруди	Найбільш допустима кількість віруючих та відвідувачів у молитовних залах, осіб
I, II	не нормується
III, IIIa, IIIб	до 600
IV, IVa, V	до 300

3.2.10. Мінімальну ширину хорових приміщень та антресольних поверхів необхідно приймати не менше ніж 1,2 м. У разі коли кількість людей, що одночасно перебувають на хорах, не перевищує 5 осіб, ширину допускається приймати не менше ніж 0,9 м.

3.2.11. Евакуаційні шляхи та виходи повинні відповідати вимогам чинних державних будівельних норм.

3.2.12. Евакуаційні виходи повинні утримуватися вільними, нічим не захарашуватися і у разі виникнення пожежі забезпечувати безпечну евакуацію людей.

3.2.13. Двері евакуаційних виходів у культових спорудах повинні відчинятися в напрямку виходу віруючих та відвідувачів із споруди. Не нормується напрямок відчинення дверей для:

приміщень з одночасним перебуванням не більше 15 осіб;

комор для зберігання церковного інвентарю;

приміщень вітара та дверей, що встановлюються в іконостасі;

санітарних вузлів.

3.2.14. Двері евакуаційних виходів під час перебування в культових спорудах віруючих та відвідувачів не повинні замикатися на запори, які відчиняються лише за допомогою ключів.

3.2.15. Сходові марші і площадки повинні мати справні огорожі із поручнями, які не повинні зменшувати їх ширини.

3.2.16. При здійсненні розрахунку шляхів евакуації (часу евакуації) із молитовних залів кількість віруючих та відвідувачів у залах без місць для сидіння необхідно приймати - один віруючий, відвідувач на 0,5 кв. м площі залу. При визначенні кількості віруючих та відвідувачів у таких молитовних залах площа, яку займають

церковний інвентар та шляхи евакуації, не враховується. Для молитовних залів із місцями для сидіння - від кількості місць для сидіння.

Вихід із приміщення вівтаря під час розрахунку ширини і кількості евакуаційних виходів із молитовних залів не враховується.

3.2.17. Шляхи евакуації із молитовних залів культових споруд повинні забезпечувати евакуацію віруючих та відвідувачів у необхідний час залежно від його об'єму (таблиця 2).

Таблиця 2. Необхідний час для евакуації людей із молитовного залу

Назва приміщення	Необхідний час для евакуації людей (хв.) із молитовного залу об'ємом, тис. куб. м		
	до 5 включно	від 5 до 10 включно	понад 10
молитовні зали	2	3	6

Розрахунковий час евакуації із культових споруд визначається згідно з ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования".

3.2.18. Як евакуаційні необхідно враховувати шляхи з приміщення вівтаря, що ведуть безпосередньо назовні або через молитовний зал.

3.2.19. Допускається враховувати як евакуаційні виходи з хорів та антресольних поверхів культових споруд сходи, криволінійні в плані (гвинтові або забіжні). При цьому на хорах, з яких здійснюється евакуація такими сходами, не повинно перебувати більше 5 осіб. Ширина проступів у вузькій частині не повинна бути меншою за 0,22 м за ДБН В.2.2-9-99.

3.2.20. Шляхи евакуації, призначені для маломобільних груп населення, повинні відповідати вимогам ДБН В.2.2-9-99 та ДБН В.2.2-17:2006.

3.2.21. Покриття підлоги в приміщеннях культових споруд з масовим перебуванням людей повинно мати показники пожежної небезпеки не вище ніж В2, РП1, Д2, Т2 за ДБН В.1.1-7-2002.

У культових спорудах допускається використовувати килими, доріжки та інше тимчасове покриття з показниками пожежної небезпеки не вище ніж В2, РП2, Т2 за ДБН В.1.1-7-2002. Такі покриття повинні надійно кріпитися до підлоги.

3.2.22. Прорізи у дзвіницях та мінаретах повинні мати огороження висотою не менше ніж 1,2 м, виконане відповідно до ГОСТ 25772-83 "Ограждения лестниц, балконов и крыш стальные. Общие технические условия".

3.2.23. Двері при виходах у горищні приміщення повинні бути протипожежними, постійно замкненими, а ключі зберігатися в місці, вільному для доступу в будь-який час доби. На таких дверях необхідно вказувати місце зберігання ключів для їх відмикання.

3.2.24. Протипожежні двері в культових спорудах повинні мати пристрої для самозачинення та ущільнення в притулах. Не допускається встановлення будь-яких пристроїв, що перешкоджають нормальному зачиненню протипожежних дверей, а також знімати пристрої, встановлені для їх самозачинення.

3.2.25. Забороняється:

влаштовувати в молитовних залах житлові приміщення і допускати в них проживання людей, у тому числі тимчасове;

виконувати перепланування приміщень без узгодження в установленому законодавством порядку;

(абзац третій підпункту 3.2.25 пункту 3.2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245)

зберігати легкозаймисті та горючі рідини, балони з газами та інші вогнеонебезпечні речовини та матеріали в приміщеннях культових споруд, крім випадків, зазначених у пункті 4.4 цих Правил;

розміщувати в горищних та підвальних приміщеннях архіви, зберігати матеріальні та інші цінності, а також церковний інвентар;

розміщувати на шляхах евакуації пристрої, які перешкоджають вільному проходу людей (турнікети, розсувні, піднімально-опускні та обертові двері), а також влаштовувати пороги висотою більше 0,025 м;

влаштовувати у притворах культових споруд гардероби та вішалки для одягу.

Специфічні вимоги до культових споруд із місцями для сидіння віруючих та відвідувачів

3.2.26. Стільці, лави в молитовних залах та на балконах місткістю понад 12 місць повинні бути прикріплені до підлоги.

3.2.27. Приставні лави та стільці не повинні встановлюватися на шляхах евакуації.

3.2.28. Кількість встановлених місць у ряду необхідно приймати:

за одностороннього виходу із ряду - не більше 26;

за двостороннього - не більше 50.

3.2.29. Глибина стільців, лав повинна забезпечувати ширину проходів між рядами не менше за 0,45 м. Ширина основних проходів повинна становити не менше 1,4 метра.

3.2.30. Забороняється використовувати стільці та лави, конструктивні елементи яких виконані з деревини, пластику або полімерних матеріалів, які мають показники пожежної небезпеки вищі, ніж горючий важкозаймистий матеріал з помірно димоутворювальною здатністю (Д2) за ГОСТ 12.1.044-89 "ССБТ. Пожаровзрывобезопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения" та належать до матеріалів групи займистості В2 (помірно

займисті матеріали) за ДСТУ Б В.1.1-2-97 (ГОСТ 30402-96) "Матеріали будівельні. Метод випробувань на займистість".

Оббивний матеріал стільців і лав повинен належати до важкозаймистих матеріалів за ДСТУ 4155 "Захист від пожеж. Матеріали текстильні. Метод випробування на займистість" та мати коефіцієнт димоутворення не більше 1000 м²/кг за ГОСТ 12.1.044-89.

3.3. Вимоги до евакуаційних шляхів та виходів

3.3.1. Висоту евакуаційних виходів культових споруд необхідно приймати не менше ніж 2 м. Допускається зменшувати висоту евакуаційних виходів до 1,9 м у технічних та підвальних поверхах.

3.3.2. Ширину евакуаційного виходу з молитовного залу необхідно визначати за ДБН В.2.2-9-99, але не менше ніж 1,2 м.

Ширину евакуаційних виходів із інших приміщень необхідно приймати не менше ніж 0,8 м.

3.3.3. Ширину евакуаційних виходів із приміщень вітваря допускається приймати не менше ніж 0,7 м.

3.3.4. Ширина сходових маршів повинна бути не меншою за розрахункову та не меншою за ширину евакуаційного виходу на сходові клітки з поверху, на якому перебуває найбільша кількість людей. При цьому ширина сходового маршу евакуаційних сходових кліток (сходів) у культових спорудах не повинна бути меншою від значень, встановлених у ДБН В.2.2-9-99. Ширину проходів у підземних печерах необхідно приймати як ширину маршів надземних евакуаційних сходових кліток.

3.3.5. Сходи, що ведуть на дзвіниці та мінарети, можуть мати ширину не менше ніж 0,7 м, якщо вони призначені лише для однієї людини. В інших випадках їх ширину необхідно приймати відповідно до підпункту 3.3.4 цих Правил.

3.3.6. Кількість евакуаційних виходів з молитовних залів культових споруд повинна відповідати результатам відповідних розрахунків, але не менше двох. Евакуаційні виходи повинні бути розосередженими по периметру молитовного залу. В молитовному залі, в якому кількість віруючих та відвідувачів не перевищує 50 осіб, може бути передбачено один евакуаційний вихід.

3.3.7. Кількість евакуаційних виходів із хорів та антресольних поверхів повинна бути не менше двох. Допускається влаштування одного евакуаційного виходу під час одночасного перебування на таких хорах та антресольних поверхах не більше 25 осіб.

3.3.8. Максимальну відстань від будь-якої точки молитовного залу до найближчого евакуаційного виходу необхідно приймати за таблицею 3.

Таблиця 3. Максимальна відстань до найближчого евакуаційного виходу у молитовних залах

Молитовні зали	Ступінь вогнестійкості будівлі	Відстань, м, у залах об'ємом, тис. куб. м		
		до 5 включно	від 5 до 10 включно	понад 10
	I, II	30	45	55
	III, IIIa, IIIб	20	30	-
	IV, IVa, V	15	-	-

3.3.9. Евакуація віруючих та відвідувачів із надземних поверхів, хорів та антресольних поверхів культових споруд повинна передбачатися евакуаційними сходовими клітками за ДБН В.1.1-7-2002. Допускається евакуація віруючих та відвідувачів із хорів та антресольних поверхів відкритими сходами, що ведуть до молитовного залу.

3.3.10. Виходи з підвальних приміщень культових споруд необхідно передбачати безпосередньо назовні. Для функціонального сполучення підвальних приміщень із молитовними залами допускається влаштовувати сходові клітки, вхід до яких із підвальних приміщень необхідно передбачати через протипожежний тамбур-шлюз 1-го типу. Такі виходи не враховуються під час розрахунку шляхів евакуації.

4. Вимоги до пристроїв культового призначення, у яких використовують відкритий вогонь

4.1. Підсвічники та інші пристрої, у яких використовується відкритий вогонь, необхідно встановлювати на негорючу поверхню, яка виступає за їх габарити (проекція габаритів на підлогу, стіни) не менше ніж на 0,5 м. Конструкції підсвічників, лампад, світильників тощо повинні виключати можливість самовипадання свічок.

4.2. Стаціонарні підсвічники та інші пристрої, у яких використовується відкритий вогонь, повинні бути надійно закріплені до підлоги, стіни або стелі, а переносні не повинні встановлюватися на шляхах евакуації.

4.3. Підсвічники та інші пристрої, у яких використовується відкритий вогонь, необхідно розташовувати від горючих конструкцій та від горючих оздоблювальних матеріалів на відстані не менше ніж 1 м таким чином, щоб виключалася можливість потрапляння відкритого вогню на будівельні конструкції або інші оздоблювальні матеріали та крапання горючої рідини на підлогу.

4.4. Горючі рідини (для лампад, світильників тощо) та кадильне вугілля необхідно зберігати в металевих шафах. В одній шафі повинно зберігатися не більше 5 л горючої рідини. Забороняється розташовувати зазначені шафи на шляхах евакуації у приміщеннях з масовим перебуванням людей (у молитовних залах, підвальних приміщеннях тощо). Зберігання горючих рідин повинно здійснюватися у закритій металевій тарі.

4.5. Розливання горючої рідини в пристроях, у яких використовується відкритий вогонь, необхідно здійснювати при відсутності відкритого полум'я на відстані не менше ніж 1 м від увімкнених приладів опалення до початку служби. Розливання горючих рідин необхідно робити над металевою посудиною.

4.6. Після проведення богослужінь відповідальна за дотримання протипожежного режиму особа в культовій споруді або призначена нею інша особа з числа служителів культової споруди повинна перевірити, щоб усі свічки та пристрої культового призначення, у яких використовується відкритий вогонь, були погашеними.

4.7. Відповідальною за дотримання протипожежного режиму особою повинна бути призначена особа з числа служителів культової споруди, відповідальна за протипожежний режим місць використання відкритого вогню у період проведення богослужінь та масових святкових заходів.

5. Вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання

5.1. Системи протипожежного водопостачання

5.1.1. Системи внутрішнього та зовнішнього протипожежного водопостачання повинні відповідати вимогам СНиП 2.04.02-84 "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения" та СНиП 2.04.01-85 "Внутренний водопровод и канализация зданий".

5.1.2. Витрати води на зовнішнє пожежогасіння в культових спорудах необхідно приймати за таблицею 6 СНиП 2.04.02-84, як для громадських будинків, залежно від об'єму культової споруди.

5.1.3. У населених пунктах, де відсутні водопровідні мережі та природні водойми, необхідно передбачати пожежні резервуари чи водойми із запасом води, що забезпечує гасіння пожежі протягом 3 годин, з улаштуванням під'їзду до них для пожежних автомобілів.

Пожежні резервуари та їх обладнання, що використовуються для пожежогасіння, повинні бути захищені від замерзання води. Природні водойми, що використовують для пожежогасіння, повинні бути обладнані під'їздами для пожежних автомобілів. Такі водойми повинні мати ополонки, які утеплені в зимовий період згідно з вимогами [Правил пожежної безпеки в Україні](#).

5.1.4. Необхідність улаштування у культових спорудах систем внутрішнього протипожежного водопроводу визначається завданням на проектування.

Витрати води та кількість струменів для внутрішнього протипожежного водопроводу необхідно приймати відповідно до вимог СНиП 2.04.01-85 за позицією 4 таблиці 1, як для громадських будинків, залежно від об'єму культової споруди.

5.1.5. Під час реконструкції культових споруд, що є пам'ятками архітектури, історії та культури, в яких вода може призвести до руйнування фундаментів, необхідно передбачати улаштування дренажних систем для збору води, що була використана з метою пожежогасіння.

5.1.6. Вільний напір у пожежних кран-комплектах повинен забезпечувати отримання компактних пожежних струменів, що необхідні для гасіння пожежі в найвіддаленіших точках культової споруди. Мінімальну висоту і радіус дії компактної частини пожежного струменя необхідно приймати за СНиП 2.04.01-85.

5.1.7. Пожежні кран-комплекти необхідно влаштовувати біля виходів із культових споруд та в місцях масового перебування віруючих та відвідувачів. Пожежні кран-комплекти мають бути розміщені на висоті не менше ніж 1,35 м від рівня підлоги. Пожежні кран-комплекти повинні бути укомплектовані згідно з вимогами СНиП 2.04.01-85. Шафи для пожежних кран-комплектів, що влаштовуються на входах до культових споруд, не повинні зменшувати нормовану ширину евакуаційного виходу.

5.1.8. Пожежні шафи (пожежні кран-комплекти) повинні відповідати ДСТУ 4401-1:2005 "Пожежна техніка. Кран-комплекти пожежні. Частина 1. Кран-комплекти пожежні з напівжорсткими рукавами. Загальні вимоги", ДСТУ 4401-2:2005 "Пожежна техніка. Кран-комплекти пожежні. Частина 2. Кран-комплекти пожежні з плоскоскладаними рукавами. Загальні вимоги".

Пожежні шафи повинні мати отвори для провітрювання, пристрої для пломбування та візуального огляду без розкривання шафи. У пожежних шафах повинна бути передбачена можливість розташування двох ручних вогнегасників. Кожна шафа повинна бути оснащена рукавом однакового діаметра з пожежним кран-комплектom та пожежним стволом. У культовій споруді діаметри пожежних рукавів та насадок пожежних стволів, а також довжина пожежних рукавів повинні бути однаковими.

5.1.9. Для внутрішнього гасіння куполів, що виконані із горючих матеріалів, необхідно влаштовувати сухотруби з дренчерними зрошувачами.

Дренчерні евольвентні зрошувачі повинні забезпечувати інтенсивність подавання водної вогнегасної речовини для будь-якої точки підкупольного простору не менше ніж $0,05 \text{ л/см}^2$.

(підпункт 5.1.9 пункту 5.1 доповнено новим абзацом другим згідно з наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245, у зв'язку з цим абзаци другий та третій вважати відповідно абзацами третім та четвертим)

Сухотруби повинні закінчуватися виведеними назовні патрубками із з'єднувальними голівками діаметром 80 мм для підключення насосів пожежних автомобілів із встановленням зворотного клапана і засувки.

З'єднувальні головки патрубків сухотрубів мають бути розміщені в зручному для під'їзду пожежних автомашин місці.

5.1.10. Місця розташування пожежних гідрантів, водойм та з'єднувальних головок патрубків сухотрубів необхідно позначати світловими або світловідбивними покажчиками (піктограмами), що відповідають вимогам ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета

сигнальные. Знаки безопасности". При кількості куполів, що обладнані сухотрубами, два та більше показники місця розташування з'єднувальних головок повинні містити інформацію, до якого купола належить сухотруб.

5.1.11. Показники пожежних гідрантів та пожежних водойм повинні відповідати ГОСТ 12.4.026-76 та містити таку інформацію:

для пожежного гідранта - літерний індекс ПГ, цифрове значення відстані в метрах від показника до гідранта, внутрішній діаметр трубопроводу в міліметрах, зазначення виду водогінної мережі (тупикова чи кільцева);

для пожежної водойми - літерний індекс ПВ, цифрове значення запасу води в кубічних метрах та кількість пожежних автомобілів, які можуть одночасно розміщуватися на майданчику біля водойми.

5.1.12. Вододжерела, які знаходяться на території культових споруд та використовуються з метою пожежогасіння, у тому числі пожежні гідранти та пожежні кран-комплекти, не рідше одного разу на шість місяців підлягають технічному обслуговуванню і перевірці на працездатність із реєстрацією результатів перевірки у журналі обліку технічного обслуговування.

5.2. Системи протидимного захисту та вентиляції

5.2.1. Необхідність обладнання приміщень культових споруд системами протидимного захисту та вентиляції необхідно визначати, як для громадських приміщень, за СНиП 2.04.05-91 "Отопление, вентиляция и кондиционирование".

5.2.2. У культових спорудах як систему протидимного захисту використовують системи димовидалення з механічним або природним спонуканням.

5.2.3. Культові споруди повинні бути обладнані природною системою вентиляції. Необхідність улаштування примусової системи вентиляції визначається замовником у завданні на проектування культової споруди.

5.2.4. Викид диму від системи димовидалення з природним спонуканням необхідно передбачати в верхній частині культової споруди.

5.2.5. У разі використання вентиляційних пристроїв вони повинні відкриватися як в автоматичному, дистанційному, так і в ручному режимі. Необхідно проводити перевірку робочого стану вентиляційних пристроїв із записом результатів перевірки у відповідний журнал. Періодичність проведення зазначених перевірок визначається відповідно до регламенту, погодженого з органами державного пожежного нагляду, з урахуванням рекомендацій виробника. У зимовий час необхідно проводити очищення вентиляційних пристроїв від снігу та замерзання.

5.2.6. У підвальних поверхах, частинах підвальних поверхів, відокремлених між собою протипожежними стінами або перегородками, з приміщеннями, у яких знаходяться горючі речовини та матеріали, необхідно передбачати не менше двох вікон з прямками, що відповідають вимогам ДБН В.1.1-7-2002. При неможливості

влаштування зазначених вікон та приямків зазначені поверхи (частини поверхів) повинні обладнуватися системами димовидалення з механічним спонуканням.

5.3. Системи пожежної сигналізації та пожежогасіння

5.3.1. Необхідність обладнання культових споруд системами пожежної сигналізації та пожежогасіння потрібно визначати з урахуванням вимог ДБН В.2.5-56:2010 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту", затверджених [наказом Мінрегіонбуду України від 22 грудня 2010 року N 537](#) (далі - ДБН В.2.5-56:2010).

(підпункт 5.3.1 пункту 5.3 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 10.09.2012 р. N 1185)

5.3.2. Проектування систем пожежної сигналізації та пожежогасіння необхідно здійснювати відповідно до вимог ДБН В.2.5-56:2010.

(підпункт 5.3.2 пункту 5.3 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 10.09.2012 р. N 1185)

5.3.3. За наявності технічної можливості сигнали від приймально-контрольних приладів автоматичних систем пожежної сигналізації (пожежогасіння) необхідно виводити на пульт централізованого спостереження пожежної охорони. У культових спорудах, які є пам'ятками історії і культури, виведення сигналу від приймально-контрольних приладів автоматичних систем пожежної сигналізації (пожежогасіння) на пульт централізованого спостереження пожежної охорони є обов'язковим.

Приймально-контрольні прилади повинні забезпечувати можливість виведення сигналів "Пожежа" та "Несправність".

5.3.4. Технічне обслуговування систем пожежної сигналізації та пожежогасіння повинні здійснювати організації, які мають відповідну ліцензію на виконання таких робіт.

5.3.5. Системи пожежної сигналізації та пожежогасіння повинні утримуватися в робочому стані.

5.3.6. Пожежні сповіщувачі необхідно розташовувати як у приміщенні молитовного залу, так і у приміщенні вівтаря, над хорами та в інших приміщеннях, що мають спільний вільний простір із молитовним залом.

5.3.7. Для виявлення пожежі в культових спорудах можуть використовуватися димові, теплові, лінійні або комбіновані (спрацьовують у разі виникнення однієї з двох або більше ознак горіння: наявність у повітрі часток продуктів згорання, підвищення температури, випромінювання полум'я тощо) пожежні сповіщувачі.

Під час вибору димових пожежних сповіщувачів необхідно враховувати вплив застосування пристроїв, у яких використовується відкритий вогонь, та свічок.

Біля евакуаційних виходів із культових споруд необхідно влаштовувати ручні пожежні сповіщувачі.

5.3.8. Під час вибору типу пожежних сповіщувачів необхідно враховувати можливу висоту приміщень культових споруд та ефективне використання пожежних сповіщувачів при такій висоті.

5.3.9. Системи автоматичної пожежної сигналізації повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо систем пожежної сигналізації.

5.4. Система оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей

5.4.1. Необхідність обладнання культових споруд системами оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей визначається за ДБН В.1.1-7-2002. Тип системи оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей (далі - СО) приймається залежно від кількості віруючих та відвідувачів, що перебувають у культових спорудах, за ДБН В.1.1-7-2002.

У культових спорудах, що вміщують понад 1000 осіб, повинні встановлюватися СО 3-го типу.

5.4.2. СО повинні подавати звуковий сигнал (дзвінок, тонований сигнал тощо) та вмикати світловий показчик "Вихід". Необхідність улаштування світлового показчика "Вихід" для 1-го типу СО визначається вимогами підпункту 5.7.4 цих Правил.

5.4.3. СО 3-го типу повинні передбачати трансляцію мовних повідомлень про надзвичайну ситуацію для зниження ймовірності виникнення паніки.

5.4.4. У підвальних, підземних поверхах (приміщеннях) та підземних печерах СО повинні мати світлові та (або) фотолюмінесцентні показчики напрямку руху та виходу незалежно від типу СО.

5.4.5. Порядок використання СО необхідно визначати в інструкціях з експлуатації цих систем.

5.5. Опалення

5.5.1. Системи опалення в культових спорудах повинні відповідати вимогам СНиП 2.04.05-91. Улаштування газового обладнання проводиться відповідно до вимог ДБН В.2.5-20-2001 "Газопостачання", СНиП II-35-76 "Котельные установки".

5.5.2. Котли, опалювальні прилади та печі в культових спорудах повинні перевірятися щороку (перед початком опалювального періоду) на придатність до експлуатації.

5.5.3. Котли системи автономного опалення культових споруд необхідно розміщувати в окремих будинках або окремих приміщеннях, розташованих біля зовнішніх стін та відокремлених протипожежними перешкодами, згідно з чинними державними будівельними нормами.

5.5.4. Забороняється:

застосування для опалення приміщень культових споруд нестандартного (саморобного) обладнання або ламп розжарювання;

сушіння будь-яких горючих матеріалів на котлах, печах та трубопроводах систем опалення, димоходах тощо;

використання в культових спорудах газового обладнання, в тому числі для теплопостачання.

Вимоги до пічного опалення

5.5.5. Використання пічного опалення дозволяється в культових спорудах, що розраховані на перебування в них не більше 50 віруючих та відвідувачів.

5.5.6. Топка в печах повинна здійснюватися під наглядом відповідальної за опалення особи і повинна завершуватися не пізніше ніж за дві години до закінчення богослужіння або проведення масових заходів у культових спорудах.

5.5.7. Печі повинні мати протипожежні розділки (відступки) від горючих конструкцій, що відповідають вимогам будівельних норм.

5.5.8. Підлога з горючих матеріалів повинна захищатися під топковими дверцятами (топковим отвором) металевим листом розміром не менше 0,5 x 0,7 м, що розташовується своїм довгим боком уздовж печі.

5.5.9. Димові труби печей та котлів, що працюють на твердому паливі, в культових спорудах із горючою покрівлею повинні бути обладнані іскрогасниками.

5.5.10. Золу і шлак необхідно заливати водою та виносити у спеціально відведені для цього місця.

5.5.11. Тверде паливо повинно зберігатися в окремих будинках або на спеціально обладнаних майданчиках, які знаходяться поза територією культових споруд, на відстані не менше 15 м від культових споруд.

5.5.12. Необхідно проводити перед початком опалювального сезону та не рідше одного разу на три місяці впродовж опалювального сезону чищення димоходів та печей від сажі.

5.5.13. Забороняється:

поєднувати димоходи з вентиляційними шахтами та каналами;

влаштовувати в культових спорудах тимчасові печі;

розташовувати паливо та інші горючі речовини та матеріали поблизу печей та безпосередньо перед топковим отвором;

застосовувати для розпалювання печей легкозаймисті та горючі рідини;

залишати печі, які топляться, без нагляду;

зберігати незагашене вугілля та золу в металевому посуді, встановленому на горючій підлозі або підставці, та виносити його на подвір'я;

прокладати димоходи печей поверхнею горючих основ;

використовувати як димоходи азбестоцементні й металеві труби.

5.6. Електропостачання

5.6.1. Електрообладнання культових споруд повинно здійснюватися з урахуванням вимог ДБН В.2.5-23-2003* "Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення", ДБН В.2.5-24-2003 "Електрична кабельна система опалення", ДБН В.2.5-27-2006 "Захисні заходи електробезпеки в електроустановках будинків і споруд", [НПАОП 40.1-1.32-01 "Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок"](#), Правил улаштування електроустановок (ПУЕ), ДБН В.2.2-9-99 та інших відповідних нормативних документів.

5.6.2. Розподільчі електричні пристрої повинні розташовуватися в електричних шафах, які необхідно влаштовувати згідно з вимогами ДБН В.2.5-23-2003*. При цьому шафи повинні розташовуватися на негорючій стіні (основі). Електричні шафи, що розташовуються на шляхах евакуації, повинні бути постійно замкненими. Усі електричні шафи необхідно оснащувати схемою підключення споживачів з пояснювальними написами.

5.6.3. Схема електропостачання культових споруд з молитовними залами з кількістю віруючих та відвідувачів 300 осіб і більше повинна передбачати живлення електроприймачів від двох незалежних джерел живлення.

5.6.4. Електрична проводка в культових спорудах повинна бути зроблена з мідними жилами. В існуючих культових спорудах, де використовується електрична проводка з алюмінієвими жилами, така проводка повинна бути прокладена в металевих трубах або коробах.

5.6.5. Електрична проводка по горючих конструкціях культових споруд повинна прокладатися в металевих трубах.

5.6.6. Відстані від світильників з лампами розжарювання до горючих будівельних конструкцій та оздоблювальних матеріалів не повинна бути меншою значень, наведених у таблиці 4.

Таблиця 4. Мінімальні відстані від ламп розжарювання до горючих будівельних конструкцій

Номінальна потужність Р, Вт	Мінімальна відстань, м
100	0,5
300	0,8
500	1,0

5.6.7. Штепсельні розетки повинні мати заземлення та захисні кришки.

5.6.8. Електророзетки, вимикачі, перемикачі та інші подібні пристрої можуть встановлюватися на горючі основи (конструкції) за умови підкладання під них

суцільного негорючого матеріалу, що виступає за габарити пристрою не менше ніж на 0,01 м.

5.6.9. З'єднання, відгалуження та окінцювання жил проводів і кабелів мають здійснюватися за допомогою опресування, зварювання, паяння або затискачів (гвинтових, болтових тощо).

З'єднувальні коробки повинні мати ступінь захисту не менше ніж IP 43.

5.6.10. Під час капітального ремонту або реконструкції електропроводки необхідно використовувати проводи і кабелі класів згідно з ДСТУ 4809:2007 "Ізольовані проводи та кабелі. Вимоги пожежної безпеки та методи випробування", стійкі до поширення полум'я за умови прокладання поодинокі та в пучках (категорії C і D), ТкЗ за токсичністю продуктів згорання, ДПкІ і ДТкІ за димоутворювальною здатністю та КкІ за корозійною активністю продуктів згорання.

5.6.11. Для загального відключення електропостачання культових споруд необхідно передбачати встановлення апаратів відключення електропостачання. Такі апарати в дерев'яних культових спорудах повинні розташовуватися поза межами споруди на негорючих опорах. Апарати відключення електропостачання повинні розташовуватися в ящиках з негорючих матеріалів або в нішах, які мають пристрої для пломбування та замикання на замок.

5.6.12. У культових спорудах не рідше одного разу на два роки повинен проводитися замір опору ізоляції електричних мереж та установок, якщо інше не обумовлено правилами технічної експлуатації електричного устаткування.

5.6.13. Культові споруди повинні бути обов'язково захищені від потрапляння блискавки. Блискавкозахист культових споруд необхідно виконувати згідно з вимогами ДСТУ Б В.2.5-38:2008 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Улаштування блискавкозахисту будівель і споруд (IEC 62305:2006 NEQ)". Замість блискавкоприймачів допускаються металеві елементи чи церковні символи (хрести та півмісяці тощо) на покриттях культових споруд.

5.6.14. Забороняється:

експлуатація кабелів та проводів з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією;

відкрите прокладання проводів і кабелів на відстані, меншій ніж 1 м від іконостасу, що виконаний із горючих матеріалів;

користуватися пошкодженими розетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробами, вимикачами та іншими електровиробами;

підвішувати світильники безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортати електролампи і світильники будь-яким горючим матеріалом, експлуатація їх із знятими ковпаками;

застосовувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам ПУЕ, що пред'являються до переносних (пересувних) електропроводок;

застосовувати саморобні некалібровані плавкі вставки та запобіжники;

проходження повітряних ліній електропередач та зовнішніх електропроводок над дерев'яними культовими спорудами;

використовувати в культових спорудах побутові електричні прилади не заводського виконання.

5.7. Освітлення

5.7.1. Природне та штучне освітлення, у тому числі аварійне (освітлення безпеки та евакуаційне освітлення), у культових спорудах повинно відповідати вимогам ДБН В.2.5-28-2006 "Природне і штучне освітлення".

5.7.2. Молитовні зали та приміщення з постійним перебуванням людей повинні мати штучне освітлення.

5.7.3. До штучного освітлення культових споруд, крім електричного, належить також освітлення від лампад, свічок та інших світильників.

5.7.4. Культові споруди з молитовними залами, що розраховані на кількість віруючих та відвідувачів понад 50 осіб, повинні обладнуватися системами евакуаційного освітлення. Евакуаційне освітлення повинно передбачати встановлення над евакуаційними виходами із молитовних залів світлових покажчиків "Вихід".

5.7.5. Евакуаційні сходові клітки, сходи та інші шляхи евакуації повинні забезпечуватися евакуаційним освітленням відповідно до вимог будівельних норм та правил улаштування електроустановок. Світильники евакуаційного освітлення повинні вмикатися з настанням сутінок у разі перебування в культовій споруді віруючих та відвідувачів. Шляхи евакуації, що не мають природного освітлення, під час проведення у культовій споруді богослужінь повинні освітлюватися електричним освітленням.

5.7.6. Під час проведення богослужінь та інших масових заходів у підвальних, підземних приміщеннях, підземних печерах повинно бути включене евакуаційне освітлення цих приміщень та шляхів евакуації.

5.7.7. Необхідно передбачати освітлення безпеки в приміщеннях, де встановлюються розподільчі електричні пристрої.

5.7.8. У разі відключення електроенергії обслуговуючий персонал культових споруд (служителі культових споруд) повинен мати електричні ліхтарі. Необхідна кількість ліхтарів визначається відповідальною за дотримання протипожежного режиму споруди особою.

6. Вимоги пожежної безпеки під час проведення богослужінь та інших релігійних заходів

6.1. Перед проведенням богослужінь напередодні великих релігійних свят служителі культових споруд повинні пройти цільовий інструктаж з питань пожежної безпеки під підпис у відповідному журналі. Такі інструктажі повинна проводити відповідальна за дотримання протипожежного режиму особа.

6.2. Перед проведенням богослужінь напередодні релігійних свят відповідальна за дотримання протипожежного режиму особа повинна додатково перевіряти протипожежний режим території навколо культової споруди, приміщень культової споруди в цілому щодо забезпечення їх первинними засобами пожежогасіння та справний стан інженерних систем протипожежного захисту.

6.3. Відповідальна за дотримання протипожежного режиму особа повинна перевірити місця використання відкритого вогню відповідно до вимог розділу 4 цих Правил.

6.4. Під час проведення богослужінь у темний час доби територія навколо культових споруд повинна освітлюватися.

6.5. Двері евакуаційних виходів під час проведення богослужінь не повинні зачинятися на запори, що важко відчиняються або відчиняються тільки за допомогою ключів.

6.6. На шляхах евакуації повинно бути включено систему евакуаційного освітлення.

6.7. Після проведення богослужінь та інших масових заходів відповідальна за дотримання протипожежного режиму особа повинна перевірити всі приміщення культової споруди щодо їх протипожежного режиму.

6.8. Забороняється:

скупчення людей під час проведення богослужінь біля евакуаційних виходів із культової споруди;

проводити будь-які будівельно-монтажні, ремонтно-реставраційні, вогневі роботи в культових спорудах під час богослужінь та інших масових заходів;

загромаджувати шляхи евакуації та евакуаційні виходи.

7. Основні вимоги пожежної безпеки під час виконання будівельно-монтажних і ремонтно-реставраційних робіт

7.1. Під час виконання будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт у культових спорудах необхідно дотримуватися вимог [Правил пожежної безпеки в Україні](#) та вимог цього розділу Правил.

7.2. Приміщення та територія, де проводяться будівельно-монтажні та ремонтно-реставраційні роботи, повинні бути огороженими та своєчасно прибиратися від горючого сміття.

7.3. Проведення будівельно-монтажних, ремонтно-реставраційних робіт допускається лише за наявності проектної документації, яка затверджена в установленому порядку.

(пункт 7.3 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 28.11.2011 р. N 1245)

- 7.4. Відповідальною особою за пожежну безпеку та дотримання протипожежного режиму під час проведення будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт є настоятель культової споруди.
- 7.5. Паління цигарок під час проведення будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт необхідно передбачати у спеціально відведених для цього місцях.
- 7.6. Перед настиленням підлоги необхідно міжпідлоговий простір ретельно очистити від горючого сміття (тирси, стружки тощо).
- 7.7. Під час виконання прихованих робіт (протипожежні розділки та відступки від горючих конструкцій, електромонтажні роботи тощо) необхідно складати акти на такі роботи.
- 7.8. Вогневі роботи дозволяється проводити за наявності наряду-допуску на їх виконання, що видається особою, відповідальною за виконання будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт.
- 7.9. Одночасне виконання робіт усередині культової споруди, пов'язаних із застосуванням легкозаймистих, горючих рідин, разом із іншими будівельно-монтажними роботами, що пов'язані із застосуванням відкритого вогню, забороняється.
- 7.10. Під час виконання будівельно-монтажних робіт та ремонтно-реставраційних робіт легкозаймисті та горючі речовини повинні зберігатися у кількості, що не перевищує змінної потреби, в окремому місці у щільно закритій тарі. Забороняється зберігання горючих газів, легкозаймистих та горючих рідин у культовій споруді, що реставрується (ремонтуються).
- 7.11. Порожню тару від горючих матеріалів необхідно складувати за межами території культової споруди в спеціально відведеному місці на відстані не менше ніж 15 м від будинків та споруд та місць зберігання горючих будівельних матеріалів.
- 7.12. Для опалення місць виконання будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт повинні застосовуватися тільки спеціальні електричні або газові прилади. Не допускається використання тимчасових металевих печей і жаровень (мангалів) для обігріву (осушення) приміщень.
- 7.13. Обов'язки керівника робіт при виконанні будівельно-монтажних та ремонтно-реставраційних робіт необхідно приймати згідно з [Правилами пожежної безпеки в Україні](#).

Начальник Державного
департаменту пожежної безпеки

Е. М. Улинець

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра
регіонального розвитку
та будівництва України

В. А. Негода

Голова Державного комітету
України з питань технічного
регулювання та споживчої політики

Л. В. Лосюк

Заступник Голови Державного
комітету України у справах
національностей та релігій

М. Р. Новиченко

Додаток
до Правил пожежної безпеки для
культових споруд

Оснащення культових споруд вогнегасниками

Таблиця 1. Оснащення вогнегасниками культових споруд

Зали і приміщення	Норма розрахунку, площа, кв. м	Мінімальна кількість вогнегасників	
		порошковий або водопінний	вуглекислотний
молитовні зали	до 100	один ВП-6 або один ВВП-9	один ВВК-2
	від 100 до 300	один ВП-9 або два ВВП-9	один ВВК-3,5
	від 300 до 500	два ВП-9 або три ВВП-9	один ВВК-3,5
	більше 500	додатково на кожні наступні 100 кв. м необхідно передбачати по одному вогнегаснику ВП-6 або ВВП-9 та один ВВК-3,5	
інші приміщення	відповідно до вимог НАПБ Б.03.001-2004		

Примітки:

1. Вуглекислотні та порошкові вогнегасники необхідно використовувати у випадках загорання електричної проводки або електричних пристроїв, що перебувають під напругою. В інших випадках рекомендується використовувати водопінні вогнегасники.

2. У культових спорудах, відстань від яких до пожежного депо не відповідає встановленим вимогам або які не забезпечені нормованим зовнішнім протипожежним водопостачанням, необхідно додатково передбачати один пересувний порошковий вогнегасник типу ВП-50 (з газом-витискувачем у балоні або закачаний) для споруд з молитовними залами, площа яких становить до 300 кв. м, та не менше двох ВП-50 з площею молитовного залу більше 300 кв. м.

3. У цьому додатку наведено такі позначення типів вогнегасників:

ВП - вогнегасник порошковий;

ВВП - вогнегасник водопінний;

ВВК - вогнегасник вуглекислотний.

Цифра після позначення типу вогнегасника означає масу вогнегасної речовини в кілограмах, що міститься у його корпусі.

Переносні та пересувні вогнегасники повинні відповідати вимогам ДСТУ 3675-98 "Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань" та ДСТУ 3734-98 (ГОСТ 30612-99) "Пожежна техніка. Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги" відповідно та бути сертифікованими в Україні в установленому порядку.

Вогнегасники повинні розміщуватися згідно з вимогами ГОСТ 12.4.009-83 "ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание" з урахуванням вимог експлуатаційної документації на них та Правил експлуатації вогнегасників, затверджених [наказом МНС від 02.04.2004 N 152](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.04.2004 за N 555/9154.

Вогнегасники необхідно встановлювати у легкодоступних і видних місцях. При цьому необхідно забезпечити їх захист від дії сонячних променів та опалювальних і нагрівальних приладів. Вогнегасники в місцях розміщення не повинні створювати перешкоди під час евакуації людей.

Вогнегасники, які розміщуються поза межами приміщень або в неопалюваних приміщеннях та не призначені для експлуатації за температури нижче 5° С, на холодний період року необхідно переносити в придатне для їх зберігання приміщення. У таких випадках на пожежних щитах та стендах повинна розміщуватися інформація про місце розташування вогнегасників.

Для зазначення місцезнаходження вогнегасників у культових спорудах повинні встановлюватися вказівні знаки згідно з ДСТУ ISO 6309:2007 "Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір". Знаки необхідно розташовувати на видних місцях на висоті 2.0 - 2.5 м від рівня підлоги.

Начальник Державного
департаменту пожежної безпеки

Е. М. Улинець